

Pažintinės kultūrinės veiklos organizavimas mokykloje: dabartis ir ateities galimybės

2020
birželis,
Nr. 2 (180)

ISSN 2669-0977

Pažintinės kultūrinės veiklos mokykloje pavyzdžiai

Pagrindiniai klausimai

Kokia pažintinės kultūrinės veiklos paskirtis ir kaip ją galima organizuoti?

Kaip pažintinė kultūrinė veikla organizuojama mokyklose ir kokių sunkumų kyla?

Kokia yra pažintinių kultūrinių veiklų įvairovė?

Kaip pažintinę kultūrinę veiklą vertina mokiniai?

Kokios yra pažintinės kultūrinės veiklos ateities galimybės?

Pažintinė, kultūrinė, meninė ir kūrybinė veikla (toliau – pažintinė kultūrinė veikla) padaro ugdymą paveikesnį siekiant ugdymo tikslų, todėl vertėtų didinti šių veiklų skaičių ir įvairovę, bet taip pat reikėtų gerinti jų kokybę. Mokytojams svarbu dėl pažintinės kultūrinės veiklos tartis su mokiniais ir siekti, kad ji turėtų kuo didesnę ugdomąją vertę. Mokyklų vadovams derėtų telkti mokyklos bendruomenę tariantis dėl pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo, skatinti ir palaikyti ją organizuojančius mokytojus. Nacionalinio lygmens institucijoms – teikti rekomendacijų mokykloms, kaip organizuoti pažintinę kultūrinę veiklą, ir skirti daugiau lėšų ne tik kultūros pažinimo, bet ir kitoms veikloms organizuoti.

Pažintinė kultūrinė veikla yra neatsiejama ugdymo proceso dalis, skirta siekti bendrosiose ugdymo programose nustatytų tikslų ir rezultatų, o sprendimus dėl jos organizavimo (kokias veiklas vykdyti, kiek laiko skirti ir pan.) priima mokykla. Tai nėra papildoma veikla, tai – kitaip, ne tradicinės pamokos forma, organizuojamas atskirų ar kelių dalykų mokymasis, įvairių kompetencijų ugdymas.

Mokyklose pažintinę kultūrinę veiklą planuoja ir organizuoja įvairių dalykų mokytojai. Nuo jų iniciatyvumo ir lyderystės priklauso šių veiklų įvairovė. Pažintinėje kultūrinėje veikloje dažnai dalyvauja ne vienos, o kelių klasių ar mokyklų mokiniai, taigi ji padeda telkti bendruomenes. Mokytojai teigiamai vertina kultūros paso įvedimą, atvėrusį daugiau galimybių organizuoti pažintinę kultūrinę veiklą. Tačiau susiduriama su šiais sunkumais: nepakanka mokyklos vadovų palaikymo, trūksta finansavimo, patiriama kultūros paso veiklų administravimo sunkumų, kyla neaiškumų paskirstant laiką pažintinei kultūrinei veiklai ir dalykų pamokoms, sudėtinga sudominti mokinius.

Mokiniais labiausiai patinka pažintinės kultūrinės veiklos, kai smagiai praleidžiamas laikas ir išmokstama naujų dalykų. Jie pageidautų daugiau tokių veiklų, bet siūlo tobulinti jų turinį. Palankiau pažintinę kultūrinę veiklą vertina mokiniai, turėję galimybę išsakyti lūkesčius, kokių veiklų pageidautų.

Kokia pažintinės kultūrinės veiklos paskirtis ir kaip ją galima organizuoti?

Pažintinė kultūrinė veikla skirta siekti bendrojo ugdymo tikslų paveikimais ir mokiniams patraukliomis, įprastas pamokas papildančiomis ugdymo organizavimo formomis. Tai ugdomoji veikla, organizuojama mokykloje ir kitoje aplinkoje (gamtoje, muziejuose, atviros prieigos centruose, virtualiosiose mokymosi aplinkose ir kitur), papildanti mokymąsi per įprastas pamokas. Ši veikla yra privaloma sudėtinė mokyklos ugdymo turinio dalis, ji padeda ugdyti įvairias mokinių kompetencijas. Organizuojant pažintinę kultūrinę veiklą, atsižvelgiama į bendrosiose programose numatytą dalykų turinį, mokinių amžių ir jų ugdymosi poreikius. Ši veikla organizuojama ugdymo planuose nustatytu pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoms įgyvendinti skirtu laiku. Mokinio mokymosi laikas išvykose, ekskursijose ir kitoje pažintinėse kultūrinėse veiklose, trunkantis ilgiau nei vieną pamoką, perskaičiuojamas į konkretaus dalyko (ar kelių dalykų) mokymosi laiką.

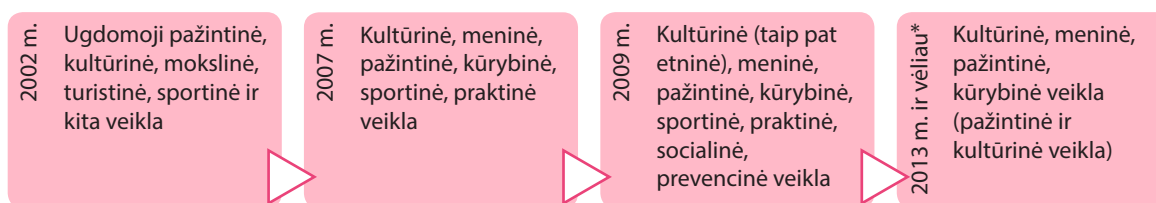
Sprendimus dėl pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo priima mokykla. Mokykloje nusprendžiama, kiek šiai veiklai per mokslo metus skirti pamokų ar dienų, kaip organizuoti: nuosekliai per mokslo metus ar koncentruoti veiklą tam tikrais laikotarpiais (pavyzdžiui, trimestro ar pusmečio pabaigoje).

Nacionaliniu lygmeniu teikiamos rekomendacijos, kokias konkrečiai veiklas galima organizuoti, kiek joms skirti laiko, pamažu kito. Buvo vis labiau pabrėžiama, kad pažintinė kultūrinė veikla – tikslinga sudėtinė ugdymo proceso dalis, padedanti mokytis įvairių dalykų, o mokykloms suteikiama daugiau laisvės priimti sprendimus dėl jos organizavimo.

Prieš du dešimtmečius pažintinę kultūrinę veiklą rekomenduota vykdyti šeštadieniais (juos įskaitant į mokslo dienų skaičių) ar birželį, kai pamokos jau buvo baigiamos, bet ugdomoji veikla dar vyko. Pažintinės kultūrinės veiklos sąsaja su dalykų turiniu buvo mažiau pabrėžiama. Pavyzdžiui, 2002–2003 m. m. bendruosiuose ugdymo planuose nustatyta, kad metiniai pažymiai gali būti išvesti mokslo metų pabaigoje arba baigus dalyko programą. Taigi veiklos, organizuojamos pasibaigus dalykų pamokoms, iš dalies atskiriamos nuo jų mokymosi. Vėliau ugdymo planuose atsirado nuostatos, kuriose pabrėžta, kad pažintinė kultūrinė veikla organizuojama atsižvelgiant į mokyklos tikslus ir mokinių ugdymosi poreikius, ji yra neatsiejama ugdymo proceso dalis. Ši veikla galėjo būti organizuojama mokyklos pasirinktu laiku, 2015 m. rekomenduota ją organizuoti nuosekliai per visus mokslo metus, o nuo 2017 m. vėl siūloma mokyklai pačiai pasirinkti organizavimo būdą: veiklas išdėstyti per visus metus ar koncentruoti į tam tikrus laikotarpus.

Pati pažintinė kultūrinė veikla buvo apibūdinama įvairiai. Bendruosiuose ugdymo planuose nebuvo pateikiamas tikslus ir pastovus šios veiklos apibrėžimas (1 pav.), ją apibūdinant buvo nurodomos kryptys, pateikiama pavyzdžių, kokios veiklos gali būti vykdomos pažintinei kultūrinei veiklai skirtu metu. Rekomenduojamas veiklų turinys buvo labai įvairus, jo kaita atspindėjo ugdymo turinio naujoves. Įvairiais metais pažintinei kultūrinei veiklai skirtu metu rekomenduota vykdyti pažintinę, kultūrinę, mokslinę, turistinę, sportinę, ugdymo karjerai veiklą, darnaus vystymosi projektus, socialinę ir savanorišką veiklą, vidurinio ugdymo pakopoje – civilinės, priešgaisrinės, žmogaus saugos programas; veiklas organizuoti mokykloje ir už jos ribų, realioje ir virtualioje aplinkoje.

1 pav. Pažintinės kultūrinės veiklos apibūdinimo kaita

* Toks apibūdinimas visuose bendruosiuose ugdymo planuose nuosekliai vartojamas nuo 2017 m.

Informacijos šaltiniai: 2002–2003 m. m., 2007–2008 m. m., 2009–2011 m., 2013–2014 ir 2014–2015 m. m. bendrieji ugdymo planai

Kito ir pažintinei kultūrinei veiklai numatytų dienų skaičius. Iki 2007 m. šiai veiklai galėjo būti skiriama iki 10 ugdymo proceso dienų, 2007 m. turėjo būti skiriama ne mažiau kaip 10 dienų. Vėliau privalomų dienų skaičius buvo šiek tiek sumažintas (skiriama 5–10 dienų, iki 10 dienų), suteikta galimybė 12 klasėje (IV gimnazijos

klasėje) šį laiką sutrumpinti, o nuo 2017 m. nacionaliniu lygiu pažintinei kultūrinei veiklai skiriamas laikas neregamentuojamas, sprendimą priima pati mokykla. Pavyzdžiui, atspindinčių rekomendacijų dėl pažintinės kultūrinės veiklos turinio ir organizavimo kaitą, pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Pažintinės kultūrinės veiklos reglamentavimo bendruosiuose ugdymo planuose pavyzdžiai

Mokslo metai	Veiklos apibūdinimas ir rekomendacijos dėl jos organizavimo, įgyvendinant pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas
2003–2004 ir 2004–2005	<ul style="list-style-type: none"> • Rekomenduojama iki 10 mokslo dienų skirti moksleivių ugdomajai pažintinei, kultūrinei, mokslinei, turistinei, sportinei veiklai. • Pagal mokyklos nustatytą tvarką dalį mokslo dienų, skirtų šiai veiklai, mokyklos gali organizuoti per mokslo metus, šeštadieniais. • Pamokos baigiasi birželio 1 d.; mokykla planuoja, kokią veiklą moksleiviams siūlys joms pasibaigus: mokomųjų dalykų projektus, dalykines, meno ir kultūros savaites, darbą bibliotekose, skaityklose, mokslo dienas aukštesiose mokyklose, rengs parodas, keliaus į istorines vietas, vykdys gamtos saugos, kalbų projektus, rengs sporto dienas, varžybas ir kt.

Mokslo metai	Veiklos apibūdinimas ir rekomendacijos dėl jos organizavimo, įgyvendinant pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas	
2008–2009	<ul style="list-style-type: none"> • 10 ugdymo proceso dienų per mokslo metus skiriama kultūrinei, meninei, pažintinei, kūrybinei, sportinei, praktinei, socialinei, prevencinei veiklai. Rekomenduojama vykdyti socialinę veiklą, kultūros paveldo, meninius, socialinius, profesinio informavimo, karjeros planavimo, darnaus vystymosi ir kitus projektus, bendradarbiaujant su šalies muziejais, teatrais, bibliotekomis, kultūros centrais ir kitomis įstaigomis. Šios dienos įskaičiuojamos į mokymosi dienų skaičių. • Pagrindinio ugdymo mokiniai privalomą socialinę veiklą gali atlikti vykstant ugdymo procesui, skirtam kultūrinei, meninei, pažintinei, kūrybinei, sportinei, praktinei ir socialinei veiklai. • Į dienų, skirtų kultūrinei, meninei, pažintinei, kūrybinei, sportinei, praktinei ir socialinei veiklai, skaičių vidurinio ugdymo pakopoje gali būti įtrauktos ne mažiau kaip 2 dienos civilinės saugos ir priešgaisrinės saugos programoms įgyvendinti. • 12-ųjų klasių mokiniams jų pageidavimu ir mokyklos sprendimu šių dienų skaičius gali būti mažinamas. 	
2015–2016 ir 2016–2017	Pradinis ugdymas <ul style="list-style-type: none"> • Nuo 5 iki 10 ugdymo proceso dienų per mokslo metus skiriama kultūrinei (taip pat etninei), meninei, pažintinei, kūrybinei, sportinei, praktinei, socialinei veiklai. • Ši veikla yra ugdymo proceso dalis, ja siekiama bendrojoje programoje numatytų ugdymo tikslų. 	Pagrindinis ir vidurinis ugdymas <ul style="list-style-type: none"> • Mokyklos vykdoma kultūrinė, meninė, pažintinė, kūrybinė (toliau – pažintinė ir kultūrinė veikla), sportinė, praktinė, socialinė, prevencinė ir kt. veikla sudaro formuojamo mokyklos ugdymo turinio dalį. Ši veikla siejama su mokyklos ugdymo tikslais, mokinių mokymosi poreikiais ir organizuojama mokykloje ir už jos ribų. • Pažintinei ir kultūrinei veiklai per mokslo metus turi būti skiriama nuo 30 iki 60 pamokų (iki 10 mokymosi dienų). • Rekomenduojama ją organizuoti nuosekliai per visus mokslo metus, įvairiose mokymosi aplinkose, muziejuose mokyklos ugdymo plane nustatytu laiku.
2017–2018 ir 2018–2019, nuostatos išliko ir 2019–2020 ir 2020–2021	<ul style="list-style-type: none"> • Pažintinė, kultūrinė, meninė, kūrybinė veikla (toliau – pažintinė kultūrinė veikla) yra privaloma, sudėtinė ugdymo proceso dalis. • Mokykla priima sprendimą, kiek šiai veiklai per mokslo metus skirs pamokų, atsižvelgdama į bendrosiose programose numatytą turinį ir pasiekimus, mokinių amžių. Veikla turi būti siejama ne tik su mokyklos ugdymo tikslais, bet ir su mokinių mokymosi poreikiais. • Ši veikla turi būti organizuojama ne tik mokykloje, bet ir kitoje aplinkoje, pavyzdžiui: muziejuose, atviros prieigos centruose, virtualiosiose mokymosi aplinkose. Mokykla priima sprendimą dėl šios veiklos organizavimo jai tinkamu būdu: nuosekliai per mokslo metus, koncentruoti veiklą į tam tikrus laikotarpius (pavyzdžiui, trimestro ar pusmečio pabaigoje) ar kitaip. 	

Informacijos šaltiniai: 2003–2005 m., 2008–2009 m. m., 2015–2016 ir 2016–2017 m. m., 2017–2018 ir 2018–2019 m. m., 2019–2020 ir 2020–2021 m. m. bendrieji ugdymo planai

Kaip pažintinė kultūrinė veikla organizuojama mokyklose ir kokių sunkumų kyla?

Sprendimus dėl pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo priima pačios mokyklos, rengdamos ugdymo planus pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoms įgyvendinti. Siekiant išsiaiškinti, kaip ir kokia pažintinė kultūrinė veikla organizuojama mokyklose, kaip ją vertina mokiniai ir kitus aspektus, 2019 m. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (dabar – Nacionalinė švietimo agentūra) ir Lietuvos moksleivių sąjunga atliko 5–10 klasių mokinių apklausą, o Socialinių inovacijų institutas – mokytojų sutelktųjų grupių tyrimą¹.

Atsakomybė. Pasak mokytojų, pažintinę kultūrinę veiklą mokyklose planuoja ir organizuoja įvairių dalykų mokytojai. Vieno žmogaus, kuris būtų atsakingas už jos organizavimą, paprastai nebūna, jis ir negalėtų aprėpti tokios veiklos įvairovės. Tačiau atsakomybė už mokykloje vykstančias *tradicionines* veiklas kasmet gali tekti ir tiems patiems mokytojams ar jų grupėms. Be to, kiekvienoje mokykloje paskiriami kultūros paso veiklų koordinatoriai. Atsakomybė už pažintinės kultūrinės veiklos organizavimą tenka aktyviems, idėją iškėlusiems mokytojams, bet kartais ji priskiriama formaliai (pavyzdžiui, kultūros paso veiklų koordinatoriumi tampa mokytojas, pirmasis prisijungęs prie renginių užsakymo sistemos).

Kadangi pažintinę kultūrinę veiklą organizuoja įvairūs mokytojai, tai ir jos intensyvumas ir įvairovė labiausiai priklauso nuo pačių mokytojų aktyvumo ir noro ją

organizuoti. Tačiau mokytojai pabrėžia ir bendradarbių bei mokyklos vadovų vaidmens svarbą. Iš bendradarbių tikimasi pagalbos organizuojant veiklas, o iš vadovų – kad paskatins, palaikys iniciatyvas ir prisims dalį atsakomybės. Vadovų palaikymo stoką mokytojai laiko vienu iš sunkumų, su kuriais susiduriama organizuojant pažintinę kultūrinę veiklą: „Švietimo įstaigose daug priklauso nuo vadovo. <...> Neretai būna ir taip, kad jei turi idėją, tai tu gali vienas ją ir įgyvendinti“.

Mokinių įsitraukimas. Mokytojai teigia, kad organizuojant pažintinę kultūrinę veiklą mokyklose, remiamos mokinių iniciatyvos, atsižvelgiama į jų pageidavimus ir interesus. Mokinių taip pat teirautasi, ar jų buvo klausta, kokios pažintinės veiklos norėtų. Pagal atsakymus į šį klausimą mokiniai pasiskirstė taip: nuomonės klausta – 38 proc., neklausta – 29 proc., neprisimena – 33 proc. Akivaizdu, kad ne visose mokyklose ir ne visiems mokytojams yra įprasta dėl pažintinės kultūrinės veiklos tartis su mokiniais.

Kita vertus, mokytojai junta ir dalies mokinių nenoro įsitraukti į veiklas problemą. Galimos priežastys – asmeninės savybės (santūrumas, drovumas), įtempti tarpasmeniniai santykiai ar finansiniai sunkumai. Finansinio prieinamumo stoką minėjo ir 3 proc. tyrimo dalyvavusių mokinių. Tačiau mokytojai pastebi, kad kai kurie mokiniai, negailintys pinigų pramogoms, finansiškai prisidėti prie pažintinės kultūrinės veiklos nenori. Sudominti mokinius pažintine kultūrine veikla nelengva ir todėl, kad neretai mokiniams siūlomos veiklos jiems nepatrauklios, neatitinka poreikių. Pavyzdžiui, muziejų ekspozicijoms, edukacinėms programoms trūksta šiuolaikiškumo ir interaktyvumo.

¹ Šie tyrimai atlikti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakymu, jie skirti ne tik pažintinės kultūrinės, bet ir socialinės-pilietinės veiklos organizavimui tirti. Nuorodos į tyrimų ataskaitas pateiktos šaltinių sąrašė.

2 pav. Mokytojų patiriami sunkumai organizuojant pažintinę kultūrinę veiklą

Informacijos šaltinis: Tyrimo dėl socialinės-pilietinės ir pažintinės kultūrinės veiklos tobulinimo ir rekomendacijų parengimo ataskaita, 2019

Kultūros pasas. Kultūros pasas – tai priemonė bendrojo ugdymo mokinių kultūros pažinimo įpročiams ugdyti ir kultūros patirčiai plėsti, teikiant jiems kultūros ir meno paslaugas. 2018 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiais kultūros pasas buvo skirtas tik pradinių klasių mokiniams (po 5 Eur kiekvienam vaikui visam metų pabaigos laikotarpiui), nuo 2019 m. – visiems bendrojo ugdymo mokiniams (po 15 Eur metams).

Mokytojai kultūros paso įvedimą vertina teigiamai, jis atvėrė daugiau galimybių organizuoti pažintinę kultūrinę veiklą. Tačiau ne visada gerai vertinama siūlomų renginių kokybė, pastebima, kad kokybiškų renginių teikėjai nesiuo paslaugų kultūros pasui arba jose greitai nelieka vietų. Be to, trūksta veiklų, skirtų vyresniems mokiniams ir vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, o edukatoriai, organizuojantys veiklas mokyklose, ne visada sutinka atvykti į mažas mokyklas. Kyla ir kultūros paso veiklų administravimo sunkumų – sudėtingos ataskaitų pateikimo procedūros, mokytojai negauna aiškios informacijos, kiek lėšų jie dar gali panaudoti savo klasės veikloms.

Finansavimas. Pažintinė kultūrinė veikla yra neatsiejama ugdymo proceso dalis, ir ji finansuojama ugdymui skirtomis lėšomis. *Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos apraše* (2018) nurodyta, kad šios lėšos skiriamos įvairioms ugdymo reikmėms tenkinti, viena iš reikmių – mokinių pažintinė veikla ir profesinis orientavimas. Remiantis ŠMSM pateikta savivaldybių *mokymo lėšų* panaudojimo 2018 metais ataskaita, iš viso šalyje pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui buvo panaudota 1,219 mln. Eur; vienam mokiniui vidutiniškai teko 2,7 Eur (skaičiuojant visus mokinius, kuriems skiriamos mokymo lėšos, t. y. ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo mokinius). Skirtingose savivaldybėse vienam mokiniui tekusi suma smarkiai skyrėsi: daugiausiai (daugiausia kaip 7 Eur) teko Trakų r. ir Neringos sav., mažiausiai (iki

1,5 Eur) – Skuodo, Kupiškio, Prienų r. ir Vilniaus m. sav. Matyti tendencija, kad mažiau mokymo lėšų mokiniui panaudota mažosiose ir miestų savivaldybėse. Pažintinei kultūrinei veiklai finansuoti taip pat naudojamos minėtos kultūros paso, gyventojų paramos lėšos, finansškai prisideda mokinių šeimos ir kt.

Mokytojai teigia, kad pažintinei kultūrinei veiklai skiriamų lėšų mokykloms nepakanka. Finansinės problemos sprendžiamos ieškant savanorių, kuriant tėvų fondus arba naudojant gyventojų, mokyklai skiriančių dalį savo pajamų mokesčio (iki 2 proc.), paramą, tačiau surinkti pinigai renginiams nėra paprasta. Kultūros pasas – svari paramos priemonė, tačiau, pasak mokytojų, jo teikiamas galimybes riboja tai, kad šių lėšų negalima naudoti transporto išlaidoms apmokėti. Ši problema ypač aktuali kaime, kur mažiau galimybių dalyvauti įvairiose veiklose, tačiau svarbi ir miestų mokykloms, nes objektų, kuriuos mokytojai norėtų aplankyti su mokiniais, yra įvairiose šalies vietose.

Laiko paskirstymas. Tyrimo dalyvavę mokytojai teigė, kad, neatsižvelgiant į individualius mokyklų skirtumus, pažintinei kultūrinei veiklai vidutiniškai skiriama apie 10 dienų. Tokia trukmė įprasta nuo tada, kai ji buvo nustatyta bendruosiuose ugdymo planuose. Kai kurių mokytojų manymu, pažintinei kultūrinei veiklai vertėtų skirti daugiau laiko. Bet yra ir žiūrinčių į tai skeptiškai, įžvelgiančių piktnaudžiavimą pažintinės kultūrinės veiklos ir mokslo metų reglamentavimo lankstumu. Pasak šių mokytojų, kartais pažintinei kultūrinei veiklai skirtas laikas naudojamas ne pagal paskirtį (pavyzdžiui, pasiekimų patikrinimams organizuoti), šios veiklos organizuojamos šeštadieniais, kad būtų galima greičiau baigti ugdomąsias veiklas ir mokinius išleisti atostogų, tad būtų geriau, jei vasaros atostogų pradžios data būtų tiksliai nustatyta nacionaliniu lygmeniu.

Mokytojams kyla sunkumų apskaičiuoti ir paskirstyti pažintinei kultūrinei veiklai ir dalykų pamokoms skiriamas valandas, ypač kai pažintinė kultūrinė veikla nėra siejama su vienu dalyku. Nors bendruosiuose ugdymo planuose pateikiama rekomendacijų, kaip apskaičiuoti laiką, bet, pasak mokytojų, tai ne visada įgyvendinama.

Minėta, kad pažintinė kultūrinė veikla gali būti organizuojama įvairiu metu: veiklos išdėstomos per visus mokslo metus ar koncentruojamos tam tikru laikotarpiu. Mokinių apklausos duomenimis, yra daug ir viena, ir kitą būdą pasirenkančių mokyklų. 52 proc. mokinių (panašiai tiek pat mieste ir kaime) teigė, kad išvykos ir ekskursijos paskirstomos tolygiai per visus metus, 41 proc. – kad dažniau rengiamos mokslo metų pabaigoje. Tai, kad veiklos dažniau organizuojamos pavasarį ar vasaros pradžioje, gali būti siejama su pailginta mokslo metų trukme ir sudėtingesnėmis sąlygomis mokytis tradicinėse mokyklos erdvėse šiltuoju metų laiku.

Taigi ugdymo proceso reglamentavimo pokyčiai (mokykloms suteikta daugiau sprendimų laisvės) ir kultūros paso priemonės įgyvendinimas mokykloms suteikia daugiau galimybių organizuoti įvairių pažintinę kultūrinę veiklą. Tačiau įvairių idėjų įgyvendinimą riboja išteklų stoka; kita vertus, šiai veiklai skirtas laikas ne visada panaudojamas tikslingai. Pažintinei kultūrinei veiklai tobulinti svarbios įvairių mokyklos bendruomenės narių ir nacionalinio lygmens institucijų atstovų pastangos.

Kokia yra pažintinių kultūrinių veiklų įvairovė?

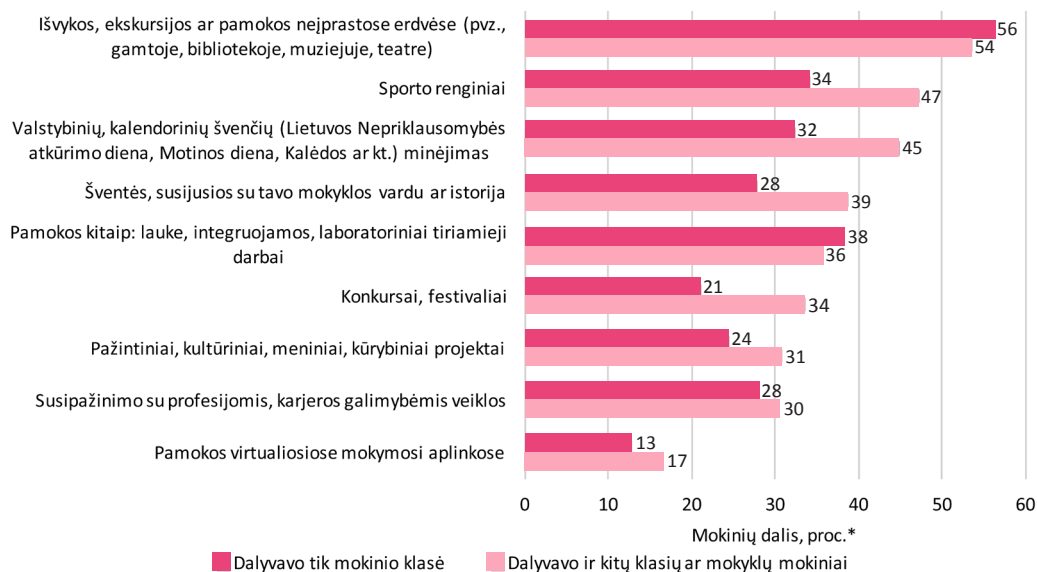
Tyrimė dalyvavę mokytojai teigė, kad mokykloje organizuojamos įvairios veiklos: integruotos pamokos, netradicinio ugdymo dienos (pavyzdžiui, sporto, kalėdinių dirbtuvių, Teatro diena), įvairūs renginiai (šventės, minėjimai, sporto varžybos, diskotekos, susitikimai ir pan.), už mokyklos ribų vykstanti veikla (pavyzdžiui, išvykos, ekskursijos į muziejus, gamtą) ir kt.

Mokinių apklausa atskleidė, kad dažniausiai rengiamos išvykos, ekskursijos ar pamokos neįprastose erdvė-

se, sporto renginiai, valstybinių ir kalendorinių švenčių minėjimai. Iš tų veiklų grupių, apie kurias buvo klausta, 2019 m. rečiausiai vyko pamokos virtualiosiose mokymosi aplinkose (3 pav.). 2020 m. aplinkybės (COVID-19 pandemija), dėl kurių mokymąsi teko organizuoti nuotoliniu būdu, padėtį pakeitė, ir šiuo laikotarpiu tapo įprasta mokytis virtualiosiose aplinkose. Iš mokinių atsakymų matyti, kad pažintinė kultūrinė veikla dažniau organizuojama ne vienai klasei, o joje dalyvauja kelių klasių ar net kelių mokyklų mokiniai. Taigi ši veikla ne tik svarbi ugdant įvairias mokinių kompetencijas, bet ir suteikia galimybių telkti bendruomenes.

3 pav. 5–10 klasių mokiniams organizuotos veiklos

Mokinių, nurodžiusių, kad tokios veiklos vyko ar dar vyks per mokslo metus, dalis, proc.

* Reikšmių suma viršija 100 proc., nes mokiniai galėjo pateikti po kelis atsakymus².

Duomenų šaltinis: pagrindinio ugdymo mokinių socialinės-pilietinės ir pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo bendrojo ugdymo mokyklose 2019 m. tyrimo duomenų rinkmena

Kaip pažintinę kultūrinę veiklą vertina mokiniai?

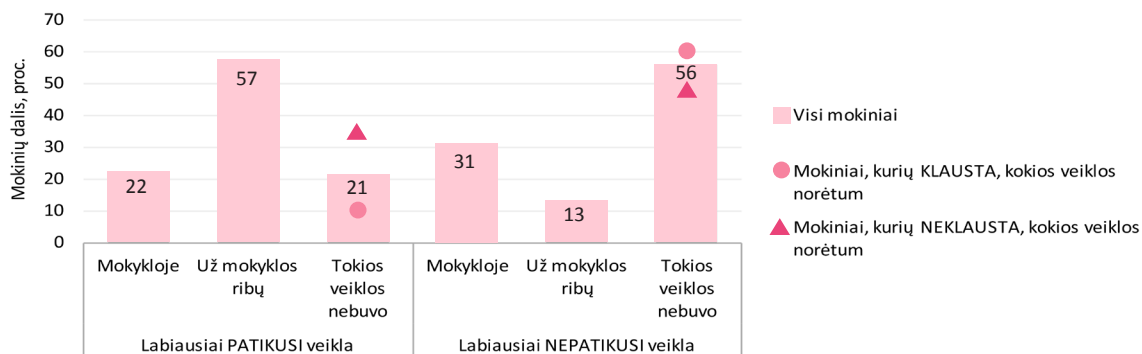
Mokiniams labiau patinka ne mokykloje vykstančios veiklos (4 pav.). Ši tendencija ryškesnė aukštesniosiose klasėse ir miestuose: tai, kad labiausiai patiko už mokyklos ribų vykusi veikla, teigė 54 proc. 5–6 klasių ir 59 proc. 9–10 klasių mokinių, 54 proc. miestelyje ar kaime ir 61 proc. didmiestyje besimokančių mokinių. Pažintinė kultūrinė veikla siekiama ugdymo procesą padaryti ne tik veiksmingesnį, bet ir patrauklesnį mokiniams, tačiau apie penktadalį mokinių teigė, kad labai patikusios veiklos per mokslo metus nebuvo (aukštesniosiose klasėse ir didmiesčiuose taip teigusiu mokinių buvo daugiau nei žemesniosiose klasėse ir miestuose).

Kita vertus, daugiau nei pusė mokinių nurodė, kad nebuvo labai nepatikusios veiklos. Tokią veiklą prisiminusių atsakymai rodo, kad dažniau nepatiko mokykloje vykusi veikla.

Pažintinės kultūrinės veiklos įvertinimas (patiko ar nepatiko) susijęs su tuo, ar ją organizuojant buvo klausta mokinio nuomonės, kokios veiklos jis norėtų. Mokiniai, kurių nuomonės buvo klausta, dažniau nurodė, kad nebuvo labai nepatikusios veiklos, ir rečiau – kad nebuvo labai patikusios veiklos (4 pav.). Gali būti, kad išsakyti savo nuomonę labiau linkę aktyvesni, skirtingais dalykais besidomintys mokiniai, kuriems patinka įvairesnės veiklos. Tačiau prasminga nuomonės klausiti visų mokinių ir taip ne tik sužinoti jų lūkesčius, bet ir skatinti mokinius įsitraukti į pažintinės kultūrinės veiklos organizavimą, juos sudominti.

² 3 ir 5 pav. pateikti duomenys nesutampa su tyrimo ataskaitoje pateiktais duomenimis apie mokinių atsakymus į aptariamus klausimus, nes naudojami skirtingi skaičiavimo būdai. Šioje analizėje apskaičiuota, kokia mokinių dalis pasirinko tam tikrą atsakymo variantą (100 proc. – tai visi mokiniai; vienas mokinyas galėjo pažymėti kelis atsakymus), o tyrimo ataskaitoje pateikta informacija, kaip pasiskirstė atsakymai (100 proc. – tai visi atsakymai).

4 pav. Vieta, kurioje vyko mokiniams labiausiai patikusi ir labiausiai nepatikusi pažintinė kultūrinė veikla

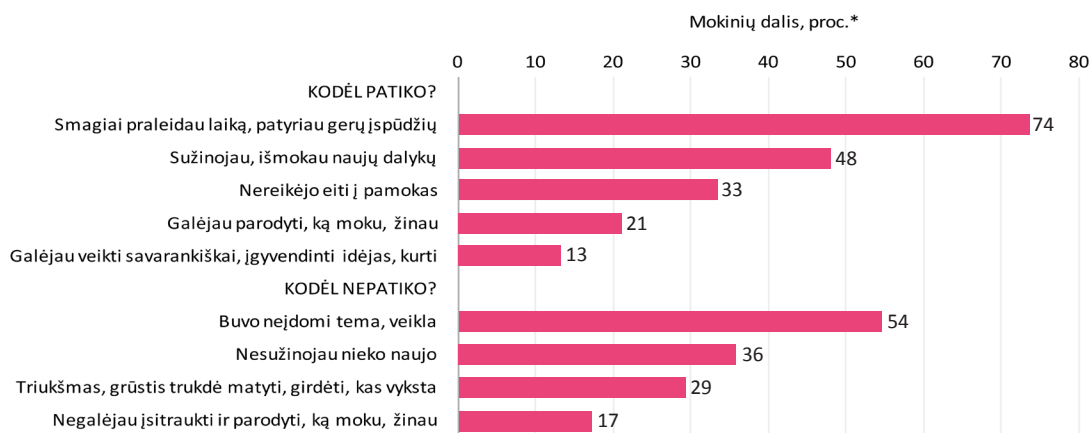
Duomenų šaltinis: *Pagrindinio ugdymo mokinių socialinės-pilietinės ir pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo bendrojo ugdymo mokyklose tyrimo ataskaita, 2020*

Dažniausiai patikusios veiklos – išvykos, ekskursijos ar pamokos neįprastose erdvėse. Šiai grupei labiausiai patikusią veiklą priskyrė trečdalis, o kitokias veiklas nurodė gerokai mažiau mokinių (4–12 proc.). Dažniausiai nepatikusios veiklos: valstybinių ir kalendorinių švenčių minėjimas, su mokyklos vardu ar istorija susijusios šventės, išvykos, ekskursijos ar pamokos neįprastose erdvėse, įvairūs projektai. Šias veiklas paminėjo 13–14 proc. į klausimus apie nepatikusias veiklas atsakiusių mokinių. Tai, kad išvykos ir pamokos neįprastose erdvėse dažnai minimos ir tarp labiausiai patikusių, ir tarp labiausiai nepatikusių veiklų, rodo, jog svarbesnė yra ne veiklos rūšis, o jos kokybė.

Vertinant pažintinę kultūrinę veiklą, mokiniams svarbiausi emocinis ir turinio aspektai (ar buvo sma-

gu, įdomu, ar sužinota naujų dalykų; 5 pav.). Akivaizdu, kad mokiniai iš pažintinės kultūrinės veiklos tikisi ne vien pramogos. Susimąstyti verčia faktas, jog trečdaliui mokinių pažintinė kultūrinė veikla patiko todėl, kad nereikėjo eiti į pamokas. Ko gero, tai labiau rodo ne gerą pažintinės kultūrinės veiklos, bet nepakankamą pamokų kokybę. Kita spręstina problema – organizaciniai nesklandumai (triukšmas, grūstis). Ji ypač aktuali mokykloje organizuojant šventes, minėjimus ir sporto renginius. Teikdami siūlymų pažintinei kultūrinei veiklai tobulinti, mokiniai dažnai minėjo, kad reikėtų organizuoti daugiau tokių veiklų (ypač – ne mokykloje) ir tobulinti jų turinį: dažniau rinktis jaunimui aktualias temas, atsižvelgti į mokinių siūlymus, sudaryti daugiau galimybių aktyviai veikti.

5 pav. Priežastys, kodėl mokiniams labiausiai patinka ar nepatinka pažintinė kultūrinė veikla

* Kiekvieno klausimo reikšmių suma viršija 100 proc., nes mokiniai galėjo pateikti po kelis atsakymus (papildomas komentaras – 2 išnašoje).

Duomenų šaltinis: *pagrindinio ugdymo mokinių socialinės-pilietinės ir pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo bendrojo ugdymo mokyklose 2019 m. tyrimo duomenų rinkmena*

Kokios yra pažintinės kultūrinės veiklos ateities galimybės?

Pirmajame analizės skyrelyje minėta, kad, nusakant pažintinės kultūrinės veiklos sampratą, visada buvo paliekama erdvės mokytojo vaizduotei, o nuostatos dėl jos organizavimo pamažu kito, vis labiau pabrėžiant, kad ši veikla – vienas iš integralaus ugdymo proceso komponentų, ir mažinant nacionalinio lygmens reglamen-

tavimą. Atsižvelgiant į šiuolaikiško ugdymo sampratą, ugdymo proceso tobulinimo kryptis ir tikslus, matyti, kad ateityje būtų ne tik nuoseklu, bet ir labai prasminga ir toliau laikytis šių tendencijų, t. y. **tęsti pažintinės kultūrinės veiklos organizavimą, ją laikant įprasta neatsiejama ugdymo proceso dalimi, o sprendimus dėl jos organizavimo priimant mokykloje, klasėje.** Pažintinės kultūrinės veiklos perspektyva ir jos pagrindimas išsamiau aptarti 2 lentelėje.

2 lentelė. Pažintinės kultūrinės veiklos ateities galimybės ir jų pagrindimas

Galima perspektyva	Pagrindimas
Pažintinė kultūrinė veikla sudaro didesnę ugdymo turinio dalį nei dabar	<p>Bendrojo ugdymo tikslai – visapusiškai ugdyti mokinio asmenybę, plėtoti kompetencijas, t. y. padėti mokiniui ne tik formuoti vertybines nuostatas, įgyti įvairių žinių ir gebėjimų, bet ir pasiręsti juos taikyti realiuose kontekstuose (pažįstant aplinką, sprendžiant problemas, kuriant). Šiuolaikiškai ugdant siekiama įgyvendinti mokymosi paradigmą, pagal kurią mokytojas skatina mokinį ir padeda jam pačiam aktyviai veikti, tyrinėti ir atrasti. <i>Geros mokyklos koncepcijoje</i> (2015), kurioje nubrėžti mokyklos raidos orientyrai, nurodyta, kad gerų mokinių pasiekimų reikia siekti turtingomis, prasmingomis ir maloniomis gyvenimo mokykloje patirtimis. Ugdymasis (mokymasis) turi būti dialogiškas ir tyrinėjantis, kontekstualus ir aktualus, mokomasi įvairiose mokyklos erdvėse ir kitur.</p> <p>Pažintinė kultūrinė veikla ir padeda tai pasiekti, nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plečiamos mokinio patirtys, kuriamos įvairios sąveikos su socialine, kultūrine ir gamtine aplinka situacijos, kuriose mokytis tampa natūraliau ir lengviau, suteikiama daugiau galimybių pritaikyti išmokus dalykus ir spręsti tikras problemas. Taip mokantis išmokstama tvirčiau, skatinami savarankiško pažinimo įpročiai, ugdomos įvairios kompetencijos; • ugdymui suteikiama daugiau patrauklumo. Vertybių tyrimai (Martišauskienė, 2013) atskleidžia, kad mokymasis, bendravimas su mokytojais ir tiesos pažinimas paaugliams nelabai dažnai sukelia malonius išgyvenimus. Tai – bloga žinia, nes mokymasis – labai svarbi jauno žmogaus ir visos šiuolaikinės visuomenės gyvenimo dalis. O menas, kūryba ir gamta nemažai daliai paauglių yra malonių išgyvenimų šaltinis. Taigi pažintinė kultūrinė veikla, suteikiant daugiau kūrybos, meno, buvimo gamtoje patirčių, padeda mokymąsi daryti patrauklesnį; • patrauklumu mokiniams ir įvairiu, mokinių interesus atliepiančiu turiniu padeda sudominti mokinius ir skatina mokymosi motyvaciją – šiuolaikinio mokymosi pamatą; • patiriamos emocijos padeda veiksmingiau ugdyti mokinių dvasines vertybes (tiesos, gėrio, grožio vertės pajautimą ir kt.), nes vertybėms perimti emocijos svarbios tiek pat, kiek mokymuisi – mąstymas; • gerinamas kultūros prieinamumas visiems mokiniams. Tai labai svarbu vaikams ir jaunuoliams iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos, taip prisidedama prie socialinės įtraukties ir lygybės užtikrinimo.
Sprendimus dėl organizavimo priima mokytojas ir mokykla	<p>Kai kurie mokytojai pageidauja, kad pažintinė kultūrinė veikla būtų konkrečiau reglamentuojama nacionaliniu lygiu, nes tai padėtų išvengti šios veiklos organizavimo sunkumų. Tačiau taip pat yra mokytojų, manančių, kad mokytojui ir mokyklai turi būti suteikta laisvė spręsti patiems, nes jie geriausiai mato, ko reikia jų mokiniams. Tokia yra ir mokyklos vizija – <i>Geros mokyklos koncepcijoje</i> teigiama, kad gerų rezultatų galima pasiekti skirtingais būdais, todėl šalies mokyklų veiklos nereikėtų standartizuoti. Taigi nacionalinio pažintinės kultūrinės veiklos reglamentavimo griežtinti nereikėtų, o šios veiklos organizavimo problemų galėtų padėti išvengti teikiamos rekomendacijos ir kitokia pagalba mokytojams.</p>
Veikla apibūdinama kitomis sąvokomis	<p>Sąvokos <i>pažintinė kultūrinė veikla</i> (arba <i>pažintinė, kultūrinė, meninė, kūrybinė veikla</i>) vartojimas diskutuotinas, nes ji gali būti suprantama labai plačiai ir įvairiai. Pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo tyrimas (2019) atskleidė, kad mokytojų pažintinės kultūrinės veiklos supratimas neapibrėžtas. Jie teigia, kad ši veikla gali apimti bet kokią mokinių veiklą mokykloje, namuose ir kitur: pamokas ir nepamokinę veiklą, mokymąsi ir pramogas. Bendruosiuose ugdymo planuose išskirtos pažintinė kultūrinė ir socialinė-pilietinė veiklos taip pat susijusios. Taigi sąvoka <i>pažintinė kultūrinė veikla</i> yra sąlyginė, o reikalavimas ją privalomai vykdyti iš esmės yra reikalavimas ugdymo procesą organizuoti įvairiai – ne tik pamokos, bet ir kitomis formomis. Todėl pažintinės kultūrinės veiklos reglamentavimą būtų galima pakeisti atitinkamomis nuostatomis dėl ugdymo organizavimo formų įvairovės.</p>

Palankias sąlygas pažintinei kultūrinei veiklai plėtoti sudaro pastaraisiais metais pailgintas mokymosi laikas, įvestas etatinis mokytojų darbo apmokėjimas, sudarantis geresnes galimybes mokėti už edukacinių veiklų organizavimą, atviros prieigos centrų steigimas, kultūros paso priemonės įgyvendinimas. Tačiau yra ir nepalankių aplinkybių. Tai didėjantis ugdymo turinio (rezultatų) standartizavimas ir mokykloje įgyvendinamo ugdymo turinio siaurėjimas. Švietime pabrėžiant būtinybę gerinti mokinių pasiekimus, siekiama ku-

konkrečiau aprašyti laukiamą rezultatą ir įvertinti, kas pasiekta. Todėl didėja mokinių pasiekimų tyrimų vaidmuo; greta pagrindinės paskirties jie naudojami ir mokytojų bei mokyklų veiklai vertinti, reitingams kurti. Pasekmė – daugiau dėmesio skiriama tyrimais vertinamiems gebėjimams ugdyti, o kiti gebėjimai, kompetencijos, vertybinės nuostatos lieka nuošalyje. Šios aplinkybės nepalankios pažintinės kultūrinės veiklos mastui ir įvairovei didinti, mažina mokinių, mokytojų ir mokyklų galimybes ir motyvaciją laisvai rinktis.

Rekomendacijos

Mokytojams ir mokyklų vadovams:

Sprendimus dėl pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo priimti diskutuojant ir ieškant sutarimo, vengti formaliai paskirtų atsakomybių. Vadovams – palaikyti ir skatinti pažintinę kultūrinę veiklą organizuojančius mokytojus.

Planuojant veiklas, atsižvelgti į mokinių kasdienybės aktualijas ir interesus, nes poreikiai ir susidomėjimas

įprasmina ir palengvina mokymąsi. Taip pat atsižvelgti į mokinių nuomonę apie organizuojamų veiklų kokybę, įtraukti mokinius į veiklų organizavimą. Su mokiniais tartis individualiai, klasėse, pasitelkti mokinių savivaldą.

Siekiant užtikrinti didesnę ugdomąją vertę, skirti laiko per pažintinę kultūrinę veiklą patiriamų, atliekamų dalykų refleksijai; patyrimą ir atradimus sieti su tolesne veikla, kasdieniu gyvenimu. Veikla bus paveikesnė, jei

su mokiniais bus aptariamas jos tikslas, keliami aktualūs klausimai, mokiniai patirs probleminių situacijų.

Daugiau dėmesio skirti mokyklos erdvėse vykdomoms ir vyresniems mokiniams skirtoms veikloms tobulinti.

Pasinaudoti pažintinės kultūrinės veiklos teikiama galimybėmis individualizuoti ugdymą: mokiniams sudaryti sąlygas rinktis užduotis, dalyvauti projektuose ir kitose veiklose pagal interesus; mokykloje vienu metu organizuojant keletą išvykų, mokiniai į jas galėtų vykti ne klasėmis, o išvyką rinktis pagal jos turinį.

Bendradarbiauti su kitomis mokyklomis. Tai suteiks galimybių organizuoti įvairesnes veiklas, telkti bendruomenes; mažoms mokykloms – dalytis organizacinius rūpesčius ir išlaidas, geriau pasinaudoti teikiama edukacinėmis paslaugomis (pavyzdžiui, kai edukatoriai į mokyklą nevyksta dėl mažo mokinių skaičiaus, sudaryti didesnę mokinių grupę iš kelių mokyklų).

Vengti organizuoti mokiniams brangiai kainuojančias pažintines kultūrinės veiklas. Tai mažina ugdymo turinio prieinamumą visiems mokiniams ir didina socialinę nelygybę.

Nacionalinio švietimo lygmens institucijoms:

Pasitarus su pedagogais, parengti pažintinės kultūrinės veiklos organizavimo rekomendacijas ar sukurti

interneto svetainę (patobulinti esamas), kurioje mokytojai galėtų dalytis gerąja patirtimi. Svetainėje skelbiamas turinys turėtų būti pateikiamas struktūruotai, kad būtų patogus susirasti reikiamą informaciją. Rekomendacijose ar bendruosiuose ugdymo planuose išsamiau paaiškinti, kaip apskaičiuoti ir paskirstyti pažintinei kultūrinei veiklai ir dalykų pamokoms skirtą laiką.

Greta kultūros paso priemonės daugiau lėšų skirti ir kitoms pažintinėms kultūrinėms veikloms finansuoti. Pavyzdžiui, didinti pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui skiriamų mokymo lėšų sumą. Tai gerintų mokyklų galimybes organizuoti įvairią, ne vien kultūrai pažinti skirtą, pažintinę kultūrinę veiklą.

Didesnis finansavimas, įskaitant ir kelionės išlaidų apmokėjimą, taip pat užtikrintų pažintinės kultūrinės veiklos – bendrojo ugdymo turinio dalies – prieinamumą kiekvienam mokiniui. Reikėtų siekti, kad pažintinė kultūrinė veikla mokiniams būtų nemokama.

Kultūros paso koordinatoriams – patobulinti veiklų paieškos sistemas ir ataskaitų pateikimo procedūras, kad mokytojams būtų paprasčiau jomis naudotis.

Atnaujinant bendruosius ugdymo planus ir kitus ugdymo turinį nustatančius teisės aktus, pasitarti su edukologais, kokias pažintinę kultūrinę veiklą apibrėžiančias sąvokas tikslinga vartoti.

Šaltiniai

1. Kairė, S. Ugdantis patyrimas J. Dewey filosofijoje. *Acta Paedagogica Vilnensia*. T. 30 (2013), p. 34–46.
2. Kultūros paso interneto svetainė. Prieiga per internetą: <https://kulturosapas.emokykla.lt/renginiai>.
3. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308 „Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“.
4. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. V-417 „Dėl 2019–2020 ir 2020–2021 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. V-413 „Dėl 2019–2020 ir 2020–2021 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrojo ugdymo plano patvirtinimo“.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. 679 „Dėl Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
7. Martišauskienė, E. Šiuolaikinių paauglių dvasinių vertybių pajautos dinamika edukaciniame kontekste. *Acta Paedagogica Vilnensia*. T. 30 (2013), p. 56–67.
8. Pagrindinio ugdymo mokinių socialinės-pilietinės ir pažintinės kultūrinės veiklos organizavimas bendrojo ugdymo mokyklose. Tyrimo ataskaita. Nacionalinė švietimo agentūra. Vilnius, 2020. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/05/Veiklos-organizavimas_tyrimo-ataskaita_Mikene-internetinis.pdf.
9. Tyrimo dėl socialinės pilietinės, pažintinės kultūrinės veiklos tobulinimo ir rekomendacijų parengimo galutinė ataskaita. Socialinių inovacijų institutas. Vilnius, 2019. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/tyrimai_ir_analizes/Tyrimo%20ataskaita.pdf.

Rengiant švietimo problemos analizę, taip pat analizuoti 2002–2019 metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrojo ugdymo planai.

ŠVIETIMO PROBLEMAS ANALIZĖ – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams, mokyklos bendruomenei ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Leidiniai skelbiami internete adresais: <https://www.smm.lt/web/lt/teisine-inforamcija/tyrimai-analizes/leidiniai-svietimo-problemos-analize/naujienu-analizes>; <https://www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/veiklos-sritys/svietimo-politikos-analize/>; <https://www.nsa.smm.lt/infrastrukturos-pletros-departamentas/leidiniai/naujausi/>.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisauskas@smm.lt). Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes, prašome kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Jūratę Vosylytę-Abromaitienę (jurate.vosylyte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė Jolanta Jevsejevienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo politikos analizės skyriaus analitikė.

Konsultavo: Laima Rutkauskienė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyresnioji specialistė, ir Audronė Šuminienė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus patarėja.

Pažintinės kultūrinės veiklos organizavimas mokykloje: dabartis ir ateities galimybės

Redaktorė Anželika Tekutienė
Maketavo Valdas Daraškevičius

2020-06-29. Tir. 500 egz.

Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Infrastruktūros plėtros departamento IT, leidybos ir logistikos skyrius, Suvalkų g. 1, 03106 Vilnius